

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**РІЗНОВЕКТОРНІ ПІДХОДИ
СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИКЛАДАЦЬКОЇ, НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ**

14 листопада – 25 грудня 2022 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

УДК 37.013:37.091.12:005.963(062.552)

Р 49

Організаційний комітет:

Олександр Козинець – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри логопедії та логосихології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна);

Надія Сеньовська – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, засновниця освітнього волонтерського проєкту «Патріотичні й небайдужі» (Тернопіль, Україна);

Тетяна Тронь – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри германських і романських мов педагогічного факультету романо-германської та української філології Київського національного лінгвістичного університету (Київ, Україна).

Р 49 **Різновекторні підходи сучасної педагогіки для покращення ефективності викладацької, наукової діяльності та самовдосконалення** : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 14 листопада – 25 грудня 2022 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 92 с.

ISBN 978-617-554-096-1

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Різновекторні підходи сучасної педагогіки для покращення ефективності викладацької, наукової діяльності та самовдосконалення» (14 листопада – 25 грудня 2022 року).

УДК 37.013:37.091.12:005.963(062.552)

© Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2022

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2022

ISBN 978-617-554-096-1

Значення гігієни голосу для професійної діяльності педагога-вокаліста Мальцева О. В.	38
Супервізія команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами Махоткіна Л. Б.	42
Застосування анімаційного кіно у вивченні англійської мови професійного спрямування Науменко Н. В.	45
Вплив викладача на особистісне становлення студента в умовах сьогодення Орел-Халік Ю. В.	49
Професійна саморегуляція педагога в умовах війни Петріченко С. О.	54
Особливості моделювання об'єктів в освітньому просторі Савченко Н. С.	57
Авторська методика гармонізації саморегуляції педагога в умовах війни Сеньовська Н. Л.	61
Інноваційні форми і методи роботи педагога в сучасному освітньому середовищі на уроках історії Смірнова Н. А.	65
Формування лінгвосоціокультурної компететності студентів на основі англомовних інтернет ресурсів та он-лайн інструментів Сосяк М. М.	68
Методика викладання угорської мови як іноземної з використанням сучасних технічних засобів Талабірчук О. Ю.	73
Виникнення та еволюція скету Темченко І. А.	75
Innovative Digital Technologies for Foreign Languages Teaching Трон Т. V.	79
Підготовка студентів до науково-дослідної діяльності Філоненко О. В.	82

5. Капустін С. В. Модернізація освіти в контексті реалізації компетентнісного підходу до формування цілісного світогляду молоді. *Науковий вісник*. Харків : ХНПУ, 2017. Вип. 49. С. 57–68.

6. Стинська В. Моделювання професійної діяльності майбутніх викладачів закладів вищої освіти. *Нові технології навчання*. 2020. Вип. 94. С. 315–319.

АВТОРСЬКА МЕТОДИКА ГАРМОНІЗАЦІЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВІЙНИ

Сеньовська Н. Л.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Фундаментальною характеристикою матеріального світу є саморегуляція. Саме поняття складається із двох семантичних частин: «регуляція» (лат. *regulare* – впорядковувати, налагоджувати, нормалізувати) та «само» (вказує на те, що джерело регуляції у самій системі). Цей термін використовують різні галузі наук. Саморегуляція є універсальною властивістю матерії. У неживій природі вона проявляється у поведінці системи в стані хімічної рівноваги (принцип Ле-Шательє). У живій природі саморегуляція притаманна будь-якій біологічній системі. Фактично, це механізм забезпечення постійності сприятливих для функціонування організму характеристик.

Коли йдеться безпосередньо про людину, можна виокремити два типи саморегуляції: 1) фізичну (соматичну, фізіологічну, гомеостатичну), що здійснюється на фізіологічному рівні функціонування організму; 2) психічну (вольову, усвідомлену, особистісну) – на рівні вищих психічних процесів.

Основою трактування поняття «саморегуляція» у контексті психолого-педагогічних наук є усвідомлення особистістю дійсності, свого становища, мети та регуляція активності (зовнішньої і внутрішньої) для забезпечення власної позиції. Саморегуляція дорослої людини має системний характер, протікає із включенням усіх психічних процесів. При цьому однаково важлива роль належить самопізнанню, самоусвідомленню та активності. Н. Пов'якель описує

цей феномен як «властивість особистості усвідомлювати свої цілі й визначати шляхи їх досягнення» [1, с. 31].

Психічна саморегуляція особистості формується з дитинства і розвивається впродовж усього життя. Необхідною умовою цього процесу є усвідомлена вольова діяльність людини та вплив соціуму. У фаховій діяльності значення цих чинників тільки зростає. Це, звісно, стосується і професії педагога, фахову саморегуляцію якого можна визначити як «інтегративну особистісну професійну характеристику педагога, яка передбачає усвідомлення ним своїх дій, почуттів, мотивів, свого становища та доцільну видозміну власної діяльності відповідно до вимог ситуації» [2, с. 55]. Професійна саморегуляція вчителя не завжди здійснюється усвідомлено, однак вона все одно ґрунтується на врахуванні минулого досвіду, самооцінки, соціальних ролей і залежить від здатності здійснювати вольовий вибір.

За нормальних умов (тобто, коли в країні немає війни, стихійного лиха, пандемії тощо) фахова саморегуляція у більшості вчителів сформована на достатньому рівні та добре виконує свою «роботу». Критерій тут тільки один: успішна свідома самореалізація. Однак, в Україні війна і на першому плані зараз виживання, а це можливо тільки завдяки взаємодопомозі та взаємопідтримці. Саме таку функцію – підтримувати наших українських дітей та молодь – виконують сучасні педагоги, які у різний спосіб організують освітній процес. Безумовно, зробити це на задовільному рівні можна перш за все завдяки ефективній саморегуляції.

Структура фахової саморегуляції вчителя містить мотиваційний, рефлексивний, емоційно-вольовий та діяльнісний компоненти. Кожен з них виконує специфічні функції. І проблеми, які виникають із ним зараз, можна діагностувати та звести до мінімуму.

Авторська методика діагностики стану компонентів фахової саморегуляції передбачає опрацювання педагогом короткого питальника, щоб виявити «проблемні зони», з'ясувати який саме компонент професійної саморегуляції в умовах війни «постраждав» найбільше і відразу пропонуються способи як відновити його роботу. Необхідно зауважити, що методика призначена для тих фахівців, котрі перебувають у відносній безпеці та працюють, а їхнє психічне й фізичне здоров'я у межах норми, наскільки це можливо, коли країна в стані війни. «Способи відновлення» підбиралися за такими параметрами: 1) простота – усе зрозуміло й легко опанувати; 2) безпечність – постійні стреси через війну не сприяють глибокому «зануренню» у власну підсвідомість, тому акцент на логіку й тілесні реакції; 3) швидкість – реалізація займає відносно небагато часу.

Перший компонент професійної саморегуляції вчителя – **мотиваційний** – відображає усвідомлені педагогом моральні поняття, загальнокультурні та професійні цінності, фахові вимоги до особистості та діяльності. Якщо проблеми саме з цим аспектом саморегуляції, відчуваються: сумніви стосовно усвідомлених раніше загальнолюдських цінностей та цінностей педагогічної професії (чи треба та освіта зараз, чи треба вона взагалі?); зниження мотивації (кому потрібні наші заняття?); розвінчування колишніх ідеалів (з якого дива мені здавалося, що хороший вчитель має значення?); зниження рівня домагань (хочу захватися в якийсь кут і щоб мене не чіпали); криза системи соціальних переконань, світогляду, самооцінки (навіщо це все, для чого стільки було працювати, чи є в нас майбутнє?). Для покращення свого становища рекомендується вправа «подивіться на себе очима доброго й співчутливого товариша».

Другий компонент професійної саморегуляції педагога – **рефлексивний** – передбачає порівняння свого досвіду з досвідом інших учителів, усвідомлення позитивних і негативних аспектів власної діяльності, оцінку та самооцінку, виділення якостей, що сприяють оволодінню фахом. Треба звернути увагу на цей компонент, якщо мають місце: сумніви стосовно якості власних знань та досвіду (чи варто виходити на ті уроки, коли думки заплуталися?); складність у визначенні навчально-виховних цілей та моделювання занять (я навіть не знаю скільки дітей будуть мене слухати, чи не почнеться повітряна тривога, що в таких умовах можна пояснити?). Щоб гармонізувати цей аспект саморегуляції, доцільно виділити у теперішній роботі «те, що залежить тільки від вас», «те, що можете забезпечити тільки частково» і «те, на що неможливо вплинути» і... прийняти це.

Третій компонент професійної саморегуляції вчителя – **емоційно-вольовий** – полягає у вмінні педагога виявляти витримку, емоційно відповідати на запити учнів, усвідомлювати власні почуття, регулювати професійні стосунки та спілкування. Показники, які свідчать про проблеми в цій сфері: труднощі з витримкою, самовладанням (ще заняття не почалося, а мене вони вже «довели»); проблеми через занадто гостру (все, що відбувається з вихованцями, всі біди українців сприймаються як ДІЙСНО власні – аж до враження, що це ви помираєте під обстрілами) або притуплену емпатію (світ такий страшний, чужий, далекий; десь люди вмирають, а ці ниють, що їм страшно). Для часткового усунення проблеми варто застосовувати дихальні вправи, м'язову релаксацію, фізичні вправи, медитації.

Четвертий компонент професійної саморегуляції вчителя – **діяльнісний** – передбачає уміння здійснювати самоаналіз, самоконтроль, самокорекцію в різних фахових ситуаціях, усвідомлювати

мету власних дій, ураховувати одержаний результат; причому зразки такої діяльності згодом відображаються у знаннях, образах, картині світу. Якщо труднощі стосуються цього аспекту фахової саморегуляції, про це свідчитиме: раптова нездатність корегувати і контролювати власну діяльність (троє учнів є, з них двоє не виходили на заняття два тижні; як з ними працювати, з чого почати?); труднощі стосовно аналізу та оцінювання ефективності вашої роботи (може, не проводити більше уроків? Дати їм завдання і хай пишуть щось і скидають, рік так завершимо якимось, війна ж...). Гармонізацію цього компонента ефективно здійснювати за допомогою техніки «тілесний вузол» (виділити у ситуації контекст, власну реакцію й інтерпретацію, імпульс-бажання й рішення-дію).

Кожен компонент професійної саморегуляції педагога дуже тісно пов'язаний з іншими й не завжди можливо відразу визначити де саме проблема. Однак, запропоновані вправи певною мірою універсальні й дають можливість самостійно гармонізувати внутрішній стан, якщо труднощі у роботі психіки через тривалий стрес (війна) ще не стали критичними.

Література:

1. Пов'якель Н. І. Саморегуляція професійного мислення в системі фахової підготовки практичних психологів : дис. ... доктора психол. наук : 19.00.07. К., 2004.
2. Сеньовська Н. Л. Професійна саморегуляція вчителя: проблеми і шляхи розвитку. Монографія. Тернопіль : КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2014. 260 с.

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**РІЗНОВЕКТОРНІ ПІДХОДИ
СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИКЛАДАЦЬКОЇ, НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ**

14 листопада – 25 грудня 2022 року

Підписано до друку 26.12.2022. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 5,34. Тираж 100. Замовлення № 0123-004.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.